

"הארץ"
13/10/09 ע"פ
1-2-8

פרס נובל להזנחה

תכיייתה של פרופ' עדה יונת בפרס נובל ממלאת אותנו בגאווה. כשמוסיפים לכך את הנתונים המופיעים במאמרו של פרופ' דן רוד ("חזון אקרמי והיפוכו", "הארץ" 9.10, שבו גם נמתחת ביקורת קשה על ההידרדרות במערכת ההשכלה הגבוהה) - שלפיהם מספר פרסי נובל במדעים לנפש בישראל הוא הגבוה בעולם - נראה כאילו קב' רנטי המדינה בשנים האחרונות מקבלים פרס על מחרליהם.

אך מספרים יכולים גם להט' עות וגם להיות לא רלוונטיים. כרבע מחתני פרס נובל הם יהודים. הישג זה מעורר פליאה, מכיוון שמרובד בעם המהווה פחות מרבע אחוז מאוכלוסיית העו' למ, שחלקו בפרס הוא פי מאה מן הממוצע בהשוואה לשאר עמי העולם. עם זאת, חלקם של מד' ענים ישראלים בין הווכים קטן ביותר מפי חמישה יחסית למדע'

נים היהודים, אם מביאים בחשבון את העובדה, שכמחצית מן העם היהודי נמצא בישראל. הסברים רבים ניתנו להישגים המרתקים הללו של העם היהודי. האם הגולה - כלומר, הרדיפות, הנרדורים, הפחד וההסתתרות - היא שגרמה ליהודים לטפח מקצועות שעיקדם ירע שניתן לשאתו ממקום למקום - רפואה, מדע, משפט, מס' חד ולימוד תורה? האם הם לא הפ' כו את הלמרנות לאומנות יהודית ייחורית?

והנה, הקמת מדינת ישראל והגשמת חלום בן אלפיים שנה שינו את הכיוון. קיומה של קרקע יציבה, תחושת הביטחון ואולי גם ההתנשאות כידסמו תחת אושיות הלמרנות והביאו בהדרגה, עם חילוף רוד המנהיגים שהקימו את המדינה, לידירה בערכם של החי' נוך וההשכלה. ההנהגה, ובעקבותיה החברה, מתקשות להכיר בתרומ' תם העצומה של החינוך, ההשכלה

והמחקר, ושל המורים והחוקרים, לביסוסה של ישראל כמעצמה לכלכלית וכעדרש התרבות היהודית. הם טרם גיבשו עמדה אשר למקומם של אלו בסולם הערכים החברתי' הלאומי. במקום לשכון כפנתיאון הלאומי, ערכים אלו עדיין תלויים ברצונה הטוב של ממשלה זו או אחרת, חשופים לכל שינוי בכיוון הרוח ועלולים בכל עת להיקלע למסע מכון של דהילגיטימציה.

התוצאה אינה מאחרת לבוא: הידרדרות בהישגי התלמידים, בריחת מוחות וחוסר יכולת להרש ציוד מחקרי. בימים קשים הרבה יותר למדינה דאינו את הנהרה השפוכה על פניו של רוד כן-גוריון, עת חנך את בניין הפקולטה לכי' מיה בטכניון. היום לא יבוא לטקס כזה גם סגן שד ממפלגה שולית. מה שנדרש לנו הם מנהיגים אשר חינוך והשכלה הם ערכי אמת בעבורם, ולא הזרמנות לשאת נאום ברכה חגיגי לכבוד זוכה בפרס יוק'

רתי, שרגע קודם לא שמעו עליו. ביום שבו נשמע מנהיג אומר, כי גיבורו הוא סופר או מדען, ולא אליל אקרנים, נדע כי זו תחילת הגאולה. אנו מבקשים לחזור ליי' מים שבהם "היתה לנו מדינה עם כבישים צרים ואוניברסיטאות רחבות, ולא עם כבישים רחבים ואוניברסיטאות צרות", כרבדי העיתונאי סג'ר פלוצקד. "מדינה ענייה עם חזון גדול", כרבדי בן רוד. משום כך המספרים אינם רלי' וונטיים, הערכים המובילים אליהם הם החשובים.

הבעיה איננה כסף, אלא שינוי ערכי, בעיקר בהנהגה. מרובד בס' כומים קטנים יחסית, קטנים הרבה יותר מאלה שעלו באש בהסכמים קואליציוניים. שהביאו תועלת למעטים ולאינטרסנטים והשאירו עם שלם מאחור, גם בשטחי חיים אחרים כמו בריאות וחברה.